

medens der derin od nu kun findes mere almindelige Udtalelser fra d. t. andet Thing, om end ogsaa disse bør have og ganske vist ogsaa ville have den Indflydelse, som tilkommer dem. Der er jo stor Forskjel imellem, om der foreligger et ved 3die Behandling i Folkethinget assistent Lovforslag med bestemte Forskifter, eller der blot findes almindelige Udtalelser som her i Betænkningen, og denne kan jo saa meget mindre være at betragte som Noget, der skulde være af presserende Indflydelse, som det jo netop vides, at af Majoriteten i Folkethinget var der flere Medlemmer, som udtrykkelig erklærede, at de ikke just vare enige i alle Punkter af Flertalsforslaget. Jeg vil ikke tale om Udtalelser, som for nylig offentlig have fundet Sted, men som ikke foreligger for Rigsdagen, og ved hvis enkelte Udtryk jeg altsaa ikke kan dvæle; men de gaa i samme Retning, nemlig at de Herrer af Flertallet lænct fra vare enige om Enkeltighederne i deres Forslag. Der er altsaa givet Noget, som vel kan være et Fingerpeg, men paa ingen Maade Noget, som kunde betragtes som trykkende eller hemmende paa dette Thing.

Der staar for mig endnu kun tilbage med et Par Ord at henvende mig til den ærede Landstingsmand, som idst havde Ordet. Jeg maa tilstaa, at det var mig ikke muligt at faae et ret klart Overblik over, hvorledes hans Stilling egentlig er til denne Sag, undtagen for saa vidt han i nogle Udtalelser i stærke Udtryk imødegik visse af de væsentligste Bestemmelser eller Punkter i Lovforslaget. Den ærede Landstingsmand dvælede først i længere Tid ved en Beskrivelse af, hvorledes Tilstanden var for 40 Aar siden, da han selv var i Skole. Saadanne Erindringer kunne personlig have megen Interesse for Vedkommende; men det maa siges, at de ikke kunne have nogen synderlig Vægt, naar Taleren er om, hvorledes Tilstanden nu er 40 Aar efter, og navnlig maa jeg tilstaa, at det, som den ærede Landstingsmand fremhævede, paa ingen Maade synes mig at kunne have nogensomhelst Vægt; thi det v. ser kun, at Børnene i de 40 Aar i det Hele taget have forandret sig overordentlig meget. Den ærede Landstingsmand fortalte, at Skolelærerne kom ind i Klassen i Almueskolen med Nis, Lamp eller Lignende; men tror den ærede Landstingsmand, at det alene var Tilfældet i Almueskolen? Jeg er i det Tilfælde at være blandt dem her, som kunne huske 40 Aar tilbage, og jeg kan forsikre, at det i det Hele taget i Skolerne gif saaledes til. Lærerne mødte baade med Nis, Lamp, Spanstrør o. s. v. Ogsaa blandt de Lærere, som stode i Spidsen for ansete og berømte Instituter, var der netop Nogle, som havde et Slags Renomme for med ualmindelig Sindrighed at kunne benytte disse Midler; ja, der var Lærere, som fortrinsvis, eller i alt Fald ved Siden af andre gode Egenstaber, netop havde den bestemt markerede Egenstaber, — i alt Fald have deres Disciple en levende Erindring derom. — at de kunde slaa

ganske overordentlig haardt. Men hvad Bevisende ligger der nu deri? Det ærede Medlem kunde sige sig selv: slet Intet; men hvad Anledning er der saa til at fremhæve det? Den hele Tilstand har jo forandret sig komplet siden den Tid. Den ærede Landstingsmand maa jo kunne sige sig selv, at Spørgsmaalet nu dreier sig om, hvorledes de Skoler, der nu findes, virke, og hvad Betydning de nu have. Naar den ærede Landstingsmand havde sagt Noget med Hensyn til disse Skolers Lærere, vilde det ganske vist have noget mere Betydning, skjøndt det altid maa siges at betyde Lidt, om en enkelt Mand vil sige: saaledes gaar det til i den Skole, som jeg har at gjøre med; thi hvem vil negte, at der endnu, hvor vi have 3 til 4,000 Skolelærere, ogsaa maa være en Del iblandt dem, som ere uheldige; og at der kan være Skoler, som lade overmaade Meget tilbage at ønske, derom maa Alle være enige, og det vil der være, saalænge Verden staar, hvad enten vi tage faste Skoler, Statskoler, Friskoler, lærde Skoler eller Almueskoler; det vil være ens i saa Henseende, det lader sig ikke forandre. Men Spørgsmaalet er, om det ikke maa siges, at der i det Hele taget er foregaaet en ganske betydelig Forandring og Udvikling ogsaa i det Forhold, der i det Hele taget bestaar mellem Lærere og Disciple. Jeg har haft Leilighed til at gjøre Erfaringer dog vel i noget rigere Maal end den ærede Landstingsmand, om ikke ved personlig at have været tilstede i mange Skoler, saa dog ad de Veie, som staa aabne for mig som Kultusminister til at lære mange Skoler at kjende, og jeg vil sige, at Forholdet har forandret sig ganske overordentlig; og det kan heller ikke godt være Andet, naar man ser hen til, hvad der er gjort ogsaa med Hensyn til den hele Uddannelse af de Lærere, som nu kaldes til Skolerne. Nu siger det ærede Medlem: Det er ikke tilstrækkeligt; han opstiller Noget, som han kalder Fordringer til Skolen, og han siger, at det er først da, naar Lærerne udøve Tiltrækningskraft, saaledes at Børnene tiltrækkes af dem, at Skolen har nogen Betydning, og ikke naar Børnene maa tvinges til at gaa i Skole eller betragte det som en Pligt at gaa i Skole. De skulle gjøre det af Lust, fordi den Lærer, de have, har en tiltrækkende Kraft. Tror saa ikke det ærede Medlem, at det er et Ideal, som han har opstillet, som aldrig til nogen Tid kan blive fuldstgjort, og tror han ikke, at det er en Fordring, som ikke kan stilles, ikke blot fordi Lærerne ikke kunne være idealske, men ogsaa fordi det ligefrem — det ærede Medlem maa ikke tage mig det ilde op, at jeg maasse bruger et for stærkt Ord — er en uimelig Fordring at stille til Børnene, at de, om de endog havde Lærere med vidunderlig elstværddige Egenstaber, skulde søle en saadan Drang til hver Dag at komme i Berøring med dem, at de derfor skulde hige efter at komme i Skole? Nei, det er en Fordring, som ikke kan